

Brussel, 24 november 2016
(OR. en)

14728/16

LIMITE

JAI 977
DROIPEN 190
COPEN 353
CODEC 1711

**Interinstitutioneel dossier:
2015/0281 (COD)**

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers
nr. vorig doc.:	14673/16
Nr. Comdoc.:	14926/15
Betreft:	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad inzake terrorismebestrijding (eerste lezing) = Bevestiging van de definitieve compromistekst met het oog op een akkoord

De Commissie heeft haar voorstel voor een richtlijn tot actualisering van het bestaande Kaderbesluit 2002/475/JBZ inzake terrorismebestrijding ingediend op 3 december 2015 (doc. 14926/15).

De Raad (Justitie en Binnenlandse Zaken) heeft op 11 maart 2016 een algemene oriëntatie vastgesteld met betrekking tot het richtlijnvoorstel (doc. 6655/16).

De oriënterende stemming op 4 juli 2016 in de EP-commissie LIBE heeft tot een gunstig resultaat geleid.

De eerste van de zeven trialogen is gehouden in juli. De andere hebben plaatsgevonden vanaf september, volgens een intensief schema. Tijdens de laatste dialoog, op 17 november 2016, is een voorlopig akkoord over de tekst bereikt, als vervat in bijlage 1¹.

¹ Met het oog op bijwerking door de juristen-vertalers is bij de weergave van de tekst rekening gehouden met de huidige voorschriften.

Een gezamenlijke verklaring van de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie, als vervat in bijlage 2, maakt deel uit van het compromispakket met het EP. Het EP en de Commissie steunen de tekst van de verklaring in zijn huidige versie.

De EP-rapporteur, mevrouw Hohlmeier, heeft bevestigd dat zij in staat zou zijn om dit compromispakket op 5 of 8 december voor bevestiging voor te leggen aan de LIBE-commissie.

Gezien het bovenstaande wordt het Coreper verzocht:

- a) de definitieve compromistekst van het richtlijnvoorstel en van de gezamenlijke verklaring, als vervat in bijlagen 1 en 2, te bevestigen; en
 - b) zijn voorzitter de opdracht te geven de bevestiging van het politiek akkoord via de gebruikelijke brief mede te delen aan het Europees Parlement, teneinde een akkoord in eerste lezing te bereiken.
-

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van

**inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad
inzake terrorismebestrijding en houdende wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad
betreffende informatie-uitwisseling en samenwerking in verband met strafbare feiten van
terroristische aard**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 83, lid 1 ■ ,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Europese Unie is gegrondvest op de universele waarden van menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit, en eerbiediging van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden. Zij berust op de beginselen democratie en rechtsstaat, welke de lidstaten gemeen hebben.
- (2) Terroristische daden vormen een van de ernstigste schendingen van de universele waarden menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit en eerbiediging van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden waarop de Europese Unie is gegrondvest. Ook vormen terroristische daden een van de ernstigste aantastingen van de democratie en de rechtsstaat, beginselen die de lidstaten gemeen hebben en waarop de Europese Unie is gebaseerd.

- (3) Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad² is de hoeksteen van de strafrechtelijke respons ter bestrijding van terrorisme. Een rechtskader dat alle lidstaten gemeen hebben, en in het bijzonder een geharmoniseerde definitie van terroristische misdrijven, dient als ijkpunt voor informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de bevoegde nationale autoriteiten uit hoofde van Kaderbesluit 2006/960/JBZ van de Raad³, Besluit 2008/615/JBZ van de Raad⁴ en Besluit 2005/671/JBZ van de Raad⁵, Verordening (EU) nr. 603/2013 van het Europees Parlement en de Raad⁶, Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad⁷ en Kaderbesluit 2002/465/JBZ van de Raad⁸.

² Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 inzake terrorismebestrijding (PB L 164 van 22.6.2002, blz. 3).

³ Kaderbesluit 2006/960/JBZ van de Raad van 18 december 2006 betreffende de vereenvoudiging van de uitwisseling van informatie en inlichtingen tussen de rechtshandhavingsautoriteiten van de lidstaten van de Europese Unie (PB L 386 van 29.12.2006, blz. 89).

⁴ Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit (PB L 210 van 6.8.2008, blz. 1).

⁵ Besluit 2005/671/JBZ van de Raad van 20 september 2005 betreffende informatie-uitwisseling en samenwerking in verband met strafbare feiten van terroristische aard (PB L 253 van 29.9.2005, blz. 22).

⁶ Verordening (EU) nr. 603/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de instelling van "Eurodac" voor de vergelijking van vingerafdrukken ten behoeve van een doeltreffende toepassing van Verordening (EU) nr. 604/2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend en betreffende verzoeken van rechtshandhavingsinstanties van de lidstaten en Europol om vergelijkingen van Eurodac-gegevens ten behoeve van **rechtshandhaving**, en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1077/2011 tot oprichting van een Europees Agentschap voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht (PB L 180 van 29.6.2013, blz. 1).

⁷ Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (PB L 190 van 18.7.2002, blz. 1).

⁸ Kaderbesluit 2002/465/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 inzake gemeenschappelijke onderzoeksteams (PB L 162 van 20.6.2002, blz. 1).

- (4) De terroristische dreiging heeft zich de afgelopen jaren snel ontwikkeld en is toegenomen. Personen die worden aangeduid als "buitenlandse terroristische strijders" reizen naar het buitenland voor terroristische doeleinden. Terugkerende buitenlandse terroristische strijders vormen voor alle EU-lidstaten een verhoogd veiligheidsrisico. Buitenlandse terroristische strijders zijn in verband gebracht met recente aanslagen *en* het beramen ervan *in diverse lidstaten*. Daarnaast worden de Europese Unie en haar lidstaten geconfronteerd met toegenomen dreigingen die uitgaan van individuele personen die zijn geïnspireerd of geïnstrueerd door terroristische groeperingen in het buitenland, maar die zelf binnen Europa blijven.
- (5) *In UNSCR 2178 (2014) heeft de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zijn bezorgdheid met betrekking tot buitenlandse terroristische strijders geuit en verlangd dat alle VN-lidstaten ervoor zouden zorgen dat inbreuken die verband houden met dat verschijnsel strafbaar worden gesteld in hun nationale wetgeving. De Raad van Europa heeft in dit verband in 2015 het Aanvullend Protocol bij het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme (CETS nr. 217) aangenomen.*

- (6) Gelet op de ontwikkeling van terroristische dreigingen en de wettelijke verplichtingen van de Unie en de lidstaten uit hoofde van het internationaal recht dient de definitie van terroristische misdrijven, misdrijven in verband met een terroristische groepering en misdrijven in verband met terroristische activiteiten, door de lidstaten verder onderling te worden aangepast, zodat deze verruimde definitie ook gedragingen in verband met, in het bijzonder, buitenlandse terroristische strijders en terrorismefinanciering bestrijkt. Deze vormen van gedrag dienen ook strafbaar te zijn als ze plaatsvinden via internet, waaronder sociale media.
- (7) *Voorts zijn vanwege het grensoverschrijdend karakter van terrorisme een sterke en gecoördineerde respons en samenwerking ter bestrijding van terrorisme noodzakelijk, binnen en tussen de lidstaten, en met en tussen de bevoegde agentschappen en organen van de EU, onder meer Eurojust en Europol. Daartoe dient op efficiënte wijze gebruik te worden gemaakt van de beschikbare instrumenten en middelen voor samenwerking, zoals gezamenlijke onderzoeksteams en coördinatievergaderingen met Eurojust. Omdat terrorisme een mondiaal karakter heeft, is een internationale aanpak noodzakelijk, en dienen de Unie en haar lidstaten de samenwerking met relevante derde landen te intensiveren. Een sterke en gecoördineerde samenwerking en respons zijn eveneens noodzakelijk voor het veiligstellen en verkrijgen van elektronisch bewijsmateriaal.*

- (8) *Deze richtlijn behelst een exhaustieve lijst van een aantal ernstige misdrijven, zoals aanslagen op het leven van een persoon, die worden aangemerkt als opzettelijke handelingen die als terroristische misdrijven kunnen worden gekwalificeerd indien zij worden gepleegd met een van de specifieke terroristische oogmerken, met name het ernstig vrees aanjagen van de bevolking, of het op onrechtmatige wijze dwingen van de overheid of een internationale organisatie tot het verrichten of het zich onthouden van een handeling, of het ernstig ontwrichten of vernietigen van de politieke, constitutionele, economische of sociale basisstructuren van een land of een internationale organisatie. Dreigen om dergelijke opzettelijke handelingen te plegen dient eveneens te worden beschouwd als een terroristisch misdrijf indien op basis van objectieve omstandigheden is vastgesteld dat die dreiging een van de genoemde terroristische oogmerken heeft. Handelingen waarvan het oogmerk erin bestaat dwang op een regering uit te oefenen maar die niet in de exhaustieve lijst van ernstige misdrijven zijn opgenomen, worden daarentegen niet beschouwd als terroristische misdrijven uit hoofde van deze richtlijn.*
- (9) Misdrijven in verband met terroristische activiteiten zijn van zeer ernstige aard aangezien ze kunnen leiden tot het plegen van terroristische misdrijven en terroristen en terroristische groeperingen in staat kunnen stellen hun criminele activiteiten te blijven ontplooien en verder te ontwikkelen, hetgeen de strafbaarstelling van deze gedragingen rechtvaardigt.

- (10) **Misdrijven** in verband met het publiekelijk uitlokken van het plegen van een terroristisch misdrijf omvatten onder meer de verheerlijking of rechtvaardiging van terrorisme en de verspreiding **online of offline** van boodschappen of beelden, onder meer boodschappen of beelden die betrekking hebben op de slachtoffers van terrorisme, om **steun te vergaren** voor terroristen of de bevolking ernstig vrees aan te jagen. **Dergelijke** gedragingen **dienen strafbaar te zijn als zij** het gevaar opleveren dat terroristische handelingen zouden kunnen worden gepleegd. **In elk concreet geval dient bij het afwegen van de aanwezigheid van dat gevaar rekening te worden gehouden met de specifieke omstandigheden van het geval, zoals de auteur en de geadresseerde van de boodschap, en met de context waarin de handeling werd gesteld. Bij de toepassing van deze bepaling in overeenstemming met de nationale wetgeving dienen eveneens de significantie en de geloofwaardigheid van het gevaar in aanmerking te worden genomen.**

- (11) *De strafbaarstelling van het krijgen van training voor terrorisme vormt een aanvulling op het bestaande misdrijf van het geven van training voor terrorisme en is specifiek gericht op het aanpakken van de dreigingen die uitgaan van personen die actief voorbereidingen treffen voor het plegen van terroristische misdrijven, onder wie personen die uiteindelijk alleen handelen. Het ontvangen van training voor terrorisme omvat onder meer het verkrijgen van kennis, documentatie of praktische vaardigheden. Zelfstudie, onder meer via internet of raadpleging van andere leermiddelen, dient eveneens te worden beschouwd als training voor terrorisme indien zij het gevolg is van actief gedrag en wordt uitgevoerd met het voornemen een terroristische aanslag te plegen of bij te dragen tot het plegen daarvan. Tegen de achtergrond van alle specifieke omstandigheden van het geval kan dat voornemen bijvoorbeeld worden afgeleid uit het type materiaal en de frequentie van de raadpleging. Bijgevolg kan het downloaden van een handboek om explosieven te fabriceren met het oog op een terroristisch misdrijf worden beschouwd als het ontvangen van training voor terrorisme. Het bezoeken van websites of het verzamelen van materiaal voor legitieme doeleinden, zoals academische of onderzoeksdoeleinden, wordt op zich niet beschouwd als training voor terrorisme uit hoofde van deze richtlijn.*

- (12) Gelet op de ernst van de dreiging en de noodzaak om met name de stroom van buitenlandse terroristische strijders te stoppen, is het nodig **enerzijds buitenlandse reizen** voor terroristische doeleinden strafbaar te stellen; daaronder wordt niet alleen het plegen van terroristische misdrijven en het geven of het krijgen van training, maar ook het deelnemen aan de activiteiten van een terroristische groepering verstaan. ***Het reizen op zich hoeft niet strafbaar te worden gesteld. Daarnaast vormen reizen naar het grondgebied van de Unie met terroristisch oogmerk een groeiende dreiging voor de beveiliging. Een lidstaat kan eveneens besluiten terroristische dreigingen die voortvloeien uit reizen naar de desbetreffende lidstaat met een terroristisch oogmerk aan te pakken door voorbereidende handelingen strafbaar te stellen, onder meer planning of samenzwering met het oog op het plegen van of het bijdragen tot een terroristisch misdrijf.*** Ook elke faciliterende handeling betreffende dergelijke reizen dient strafbaar te worden gesteld.
- (13) ***De illegale handel in vuurwapens, olie, drugs, sigaretten, namaakgoederen en cultuurgoederen, alsmede mensenhandel, racketeering en afpersing, zijn voor terroristische groeperingen zeer lucratieve manieren geworden om aan financiële middelen te komen. In dit verband vormen de toenemende banden tussen georganiseerde criminaliteit en terroristische groeperingen voor de Unie een groeiende dreiging inzake beveiliging; de instanties die zich in de lidstaten bezighouden met strafprocedures dienen deze dan ook in aanmerking te nemen.***

- (14) ***In Richtlijn (EU) 2015/849 zijn gemeenschappelijke regels vastgesteld inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering. Naast deze preventieve aanpak dient terrorismefinanciering strafbaar te worden gesteld in de lidstaten. De strafbaarstelling dient niet alleen betrekking te hebben op financiering van terroristische daden, maar ook op financiering van een terroristische groepering en andere misdrijven in verband met terroristische activiteiten, zoals werving en training of reizen voor terroristische doeleinden, te omvatten, teneinde de ondersteunende structuren die het plegen van terroristische misdrijven faciliteren, te ontwrichten. ■***
- (15) Bovendien dient de verstrekking van materiële steun voor terrorisme via personen die zich bezighouden met of als tussenpersoon optreden bij de levering of verplaatsing van diensten, activa en goederen, met inbegrip van handelstransacties die het binnenkomen in of het verlaten van de Unie omvatten, ***zoals het verkopen, verkrijgen of ruilen van een cultuurgoed van archeologisch, artistiek, historisch of wetenschappelijk belang dat illegaal is verwijderd uit een gebied dat op het moment van de verwijdering onder gezag staat van een terroristische groepering***, in de lidstaten strafbaar te zijn als medeplichtigheid aan terrorisme of als ***terrorismefinanciering***, indien uitgevoerd in de wetenschap dat deze operaties of de opbrengsten ervan bestemd zijn om geheel of gedeeltelijk te worden gebruikt voor terroristische doeleinden, of ten goede zullen komen aan terroristische groeperingen. ***Verdere maatregelen kunnen noodzakelijk zijn om de illegale handel in cultuurgoederen als bron van inkomsten voor terroristische groeperingen effectief te bestrijden.***

- (16) De poging om naar het buitenland te reizen voor terroristische doeleinden dient strafbaar te zijn, evenals de poging tot training en werving voor terrorisme.
- (17) Met betrekking tot de in deze richtlijn bedoelde misdrijven dient het begrip "opzet" van toepassing te zijn op alle bestanddelen van die misdrijven. De opzettelijke aard van een handeling of een nalaten kan worden afgeleid uit objectieve, feitelijke omstandigheden.
- (18) Ten aanzien van natuurlijke personen en rechtspersonen die dergelijke misdrijven hebben gepleegd of ervoor aansprakelijk zijn, zou dienen te worden voorzien in **straffen** die de ernst van deze misdrijven in aanmerking nemen.
- (19) *De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat bij werving en training voor terrorisme die gericht zijn op kinderen, de rechters bij de straftoemeting van de daders van deze omstandigheid op de hoogte zijn, zonder dat zij verplicht zijn een hogere straf op te leggen. Het behoort tot de beoordelingsvrijheid van de rechter deze omstandigheid samen met de andere feiten en omstandigheden van de zaak te beoordelen.*

- (20) Teneinde te waarborgen dat ***in deze richtlijn genoemde*** misdrijven doeltreffend kunnen worden vervolgd, dienen regels ten aanzien van de rechtsmacht te worden opgesteld. Met name lijkt het ***gepast*** rechtsmacht te vestigen ten aanzien van misdrijven gepleegd door aanbieders van training voor terrorisme, ongeacht hun nationaliteit, gezien de mogelijke effecten van dergelijke gedragingen op het grondgebied van de Unie en de nauwe materiële band tussen de misdrijven betreffende het geven van training voor terrorisme en die betreffende het krijgen van een dergelijke training.
- (21) ***Om terroristische misdrijven, misdrijven in verband met een terroristische groepering en misdrijven in verband met terroristische activiteiten naar behoren te kunnen onderzoeken en vervolgen, moeten degenen die belast zijn met het onderzoek naar of de vervolging van zulke misdrijven, gebruik kunnen maken van doeltreffende onderzoeksmiddelen zoals die welke worden gebruikt bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit of andere ernstige misdrijven. Bij het gebruik van die middelen overeenkomstig het nationale recht dient gericht gewerkt te worden en rekening te worden gehouden met het evenredigheidsbeginsel en met de aard en de ernst van de misdrijven waarnaar het onderzoek wordt gevoerd, en dient eveneens het recht op bescherming van persoonsgegevens te worden nageleefd. Hierbij zou het, in voorkomend geval, onder meer kunnen gaan om het doorzoeken van persoonlijke eigendom, de interceptie van communicatie, het observeren van personen, waaronder elektronisch, het onderscheppen, vastleggen en opnemen van geluidsmateriaal in particuliere en openbare vervoersmiddelen en locaties, en van beeldmateriaal van personen in openbare vervoersmiddelen en locaties, en financiële onderzoeken.***

- (22) *Een doeltreffend terrorismebestrijdingsmiddel voor het internet is het verwijderen, aan de bron, van online-inhoud waarin publiekelijk wordt opgeroepen tot het plegen van een terroristisch misdrijf. De lidstaten dienen alles in het werk te stellen om in samenwerking met derde landen de verwijdering van online-inhoud waarin publiekelijk wordt opgeroepen tot het plegen van een terroristisch misdrijf van servers op hun grondgebied te bewerkstelligen. Wanneer het verwijderen van die inhoud aan de bron niet haalbaar is, kunnen mechanismen worden opgezet om de toegang tot de inhoud vanaf het grondgebied van de Unie te blokkeren. De door de lidstaten uit hoofde van deze richtlijn genomen maatregelen tot verwijdering van online-inhoud waarbij publiekelijk wordt opgeroepen tot het plegen van een terroristisch misdrijf of, indien zulks niet haalbaar is, tot blokkering van toegang tot die inhoud, kunnen stoelen op verschillende soorten overheidsoptreden zoals wetgevend, niet-wetgevend of gerechtelijk optreden. In die context doet deze richtlijn geen afbreuk aan vrijwillige maatregelen die door de internetsector worden genomen om verkeerd gebruik van zijn diensten te voorkomen, zoals het opsporen en melden van terroristische inhoud, noch aan de eventuele steun voor dergelijke maatregelen van de lidstaten. De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat het optreden of de methode waarvoor zij opteren een passend niveau van rechtszekerheid en voorspelbaarheid inhoudt voor de gebruikers en de diensten-aanbieders, en eveneens te voorzien in een rechtsmiddel in overeenstemming met de nationale wetgeving. Elke maatregel dient de rechten van de eindgebruikers in aanmerking te nemen en in overeenstemming te zijn met de bestaande juridische en gerechtelijke procedures en met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.*

- (23) *Verwijdering of, indien dat niet haalbaar is, blokkering - in overeenstemming met deze richtlijn - van online-inhoud waarin publiekelijk wordt opgeroepen tot het plegen van een terroristisch misdrijf, dient de regels van Richtlijn 2000/31/EG (richtlijn inzake elektronische handel) onverlet te laten.⁹ Met name mag er voor dienstenaanbieders geen algemene verplichting zijn de informatie die zij doorsturen of opslaan te monitoren, noch een algemene verplichting actief te zoeken naar feiten of omstandigheden die wijzen op een illegale activiteit. Daarnaast mogen aanbieders van hostingdiensten niet aansprakelijk worden gesteld indien zij geen feitelijke kennis hebben van illegale activiteiten of illegale informatie en zij zich niet bewust zijn van de feiten of de omstandigheden waaruit de illegale activiteit of de illegale informatie blijkt.*
- (24) *Voor een doeltreffende bestrijding van terrorisme is het van wezenlijk belang dat informatie die door de bevoegde instanties relevant wordt geacht voor de voorkoming, de opsporing, het onderzoek en de vervolging van terroristische misdrijven, op efficiënte wijze wordt uitgewisseld tussen de bevoegde instanties en de agentschappen van de Unie. De lidstaten dienen te zorgen voor een doeltreffende en tijdige uitwisseling van informatie in overeenstemming met het nationale recht en met het bestaande rechtskader van de EU, zoals Besluit 2005/671/JBZ van de Raad, Besluit 2007/533/JBZ van de Raad en Richtlijn 2016/681/EU. Wanneer zij overwegen om relevante informatie uit te wisselen, dienen de nationale bevoegde instanties rekening te houden met de ernstige dreiging die uitgaat van terroristische misdrijven.*

⁹ *Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (richtlijn inzake elektronische handel) (PB L 178 van 17.7.2000, blz. 1).*

- (25) *Om het bestaande kader over informatie-uitwisseling ten behoeve van terrorisme-bestrijding, als vervat in Besluit 2005/671/JBZ van de Raad, te verstevigen, dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat relevante informatie die hun bevoegde instanties hebben verkregen in het kader van strafprocedures (bijvoorbeeld rechtshandavingsinstanties, openbaar aanklagers of onderzoeksrechters) beschikbaar wordt gesteld voor de desbetreffende bevoegde instanties van een andere lidstaat waarvoor zij die informatie relevant achten. Waar nodig dient die relevante informatie minstens de informatie te behelzen die in overeenstemming met Besluit 2005/671/JBZ van de Raad wordt doorgestuurd aan Europol of Eurojust. In dit verband gelden de EU-regels inzake gegevensbescherming van Richtlijn (EU) 2016/680, en wordt geen afbreuk gedaan aan de EU-regels over samenwerking tussen bevoegde nationale instanties in het kader van strafprocedures, zoals Richtlijn 2014/41/JBZ of Kaderbesluit 2006/960/JBZ.*
- (26) *Relevante informatie die door de bevoegde instanties van de lidstaten wordt vergaard in het kader van strafprocedures betreffende terroristische misdrijven, dient te worden uitgewisseld. Onder strafprocedure wordt begrepen elk stadium van de procedure, vanaf het moment waarop een persoon ervan wordt verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd, tot de beslissing inzake de uiteindelijke vaststelling of de betrokkene het strafbaar feit heeft gepleegd onherroepelijk is geworden.*

- (27) *De lidstaten dienen maatregelen te nemen ter zake van bescherming, ondersteuning en bijstand die inspelen op de specifieke behoeften van slachtoffers van terrorisme, overeenkomstig Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad¹⁰ en zoals in onderhavige richtlijn nader is omschreven. Slachtoffers van terrorisme zijn slachtoffers die in artikel 2 van Richtlijn 2012/29/EU gedefinieerd worden als een natuurlijk persoon die als rechtstreeks gevolg van een terroristisch misdrijf schade, met inbegrip van lichamelijke, geestelijke of emotionele schade of economisch nadeel, heeft geleden en familieleden van een persoon wiens overlijden rechtstreeks veroorzaakt is door een terroristisch misdrijf en die schade hebben geleden als gevolg van het overlijden van die persoon. Familieleden van overlevende slachtoffers van terrorisme, als gedefinieerd in artikel 2 van Richtlijn 2012/29/EU, hebben op grond van Richtlijn 2012/29/EU toegang tot slachtofferhulp en beschermingsmaatregelen.*
- (28) *De bijstand bij schadeloosstellingsvorderingen van slachtoffers geldt onverminderd en naast de assistentie die slachtoffers van terrorisme ontvangen van assistentieverlenende instanties overeenkomstig Richtlijn 2004/80/EG betreffende de schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven. Hierbij worden de nationale regels inzake juridische vertegenwoordiging voor het vorderen van schadeloosstelling, onder meer via rechtsbijstandsregelingen, onverlet gelaten, evenals andere relevante nationale regels over schadeloosstelling.*

¹⁰ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ van de Raad van 15 maart 2001 (PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57).

- (29) *De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat binnen de nationale crisisresponsinfrastructuur wordt voorzien in een alomvattende respons voor de specifieke behoeften van de slachtoffers van terrorisme onmiddellijk na een terroristische aanslag en zo lang als vervolgens noodzakelijk is. Daartoe kunnen de lidstaten één centrale, bijgewerkte website met alle relevante informatie opzetten, alsmede een centrum voor hulp aan slachtoffers en hun familieleden in noodsituaties dat psychologische eerste hulp en emotionele ondersteuning biedt. De desbetreffende initiatieven van de lidstaten dienen te worden gesteund door de beschikbare gezamenlijke mechanismen en middelen inzake bijstand op EU-niveau ten volle te benutten. De diensten voor slachtofferhulp dienen er rekening mee te houden dat de specifieke behoeften van slachtoffers van terrorisme kunnen evolueren in de tijd. In dat verband dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat de diensten voor slachtofferhulp in de eerste plaats ten minste de emotionele en psychologische noden van de meest kwetsbare slachtoffers van terrorisme lenigen, en dat zij alle slachtoffers meedelen dat verdere emotionele en psychologische ondersteuning, waaronder traumazorg en counseling, ter beschikking is.*
- (30) De lidstaten dienen ertoe te zorgen dat *alle slachtoffers van terrorisme* toegang tot informatie over de rechten van slachtoffers, beschikbare diensten voor slachtofferhulp en schadevergoedingsregelingen wordt geboden in de lidstaat waar het terroristische misdrijf is gepleegd. De betrokken lidstaten dienen passende maatregelen te nemen om hun onderlinge samenwerking te faciliteren, teneinde ervoor te zorgen dat slachtoffers van terrorisme die ingezetene zijn van een andere lidstaat dan die waar het terroristische misdrijf is gepleegd, daadwerkelijk toegang tot deze informatie hebben. Bovendien dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat slachtoffers van terrorisme toegang hebben tot langdurige diensten voor slachtofferhulp in hun land van verblijf, ook als het terroristische misdrijf plaatsvond in een ander land van de Europese Unie.

- (31) *Om radicalisering en werving voor terrorisme, onder meer onlineradicalisering, te voorkomen, is een proactieve, alomvattende langetermijnaanpak vereist, zoals is aangegeven in de herziene EU-strategie inzake radicalisering en rekrutering van 2014 en de conclusies van de Raad over een krachtiger strafrechtelijke reactie op radicalisering tot terrorisme en gewelddadig extremisme van 2015. Bij die aanpak dienen maatregelen op strafrechtelijk gebied te worden gecombineerd met onderwijsbeleid en beleid inzake sociale inclusie en integratie, en met het aanbieden van programma's voor deradicalisering of afstandneming en uittreding of rehabilitatie, in de penitentiaire en probatiecontext. De lidstaten dienen goede praktijken te delen over doeltreffende maatregelen en projecten op dit gebied, met name met betrekking tot buitenlandse terroristische strijders en terugkeerders, indien nodig in samenwerking met de desbetreffende EU-agentschappen en de Commissie.*
- (32) *De lidstaten dienen hun inspanningen tot voorkoming en bestrijding van tot terrorisme leidende radicalisering voort te zetten door middel van coördinatie, het delen van informatie en ervaringen over hun nationaal preventiebeleid en door de uitvoering of, naargelang het geval, bijwerking van hun nationaal preventiebeleid volgens hun eigen behoeften, doelstellingen en vermogens, en voortbouwend op hun eigen ervaringen. De Commissie dient, waar passend, de nationale, regionale en lokale autoriteiten bij de ontwikkeling van preventiebeleid te steunen.*

- (33) *De lidstaten dienen, afhankelijk van de desbetreffende behoeften en specifieke omstandigheden van elk land, steun te verlenen aan de beroepsmensen, onder meer partners uit het maatschappelijk middenveld die een goede kans hebben op contact met personen die gevoelig zijn voor radicalisering. Deze steunmaatregelen kunnen onder meer bestaan in specifieke maatregelen inzake opleiding en bewustmaking die erop gericht zijn radicalisering te identificeren en aan te pakken. Waar passend dienen die maatregelen te worden genomen in samenwerking met particuliere ondernemingen, maatschappelijke organisaties die actief zijn op dit gebied, plaatselijke gemeenschappen en andere belanghebbenden.*
- (34) Aangezien de doelstellingen van deze richtlijn niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en zij derhalve, vanwege de behoefte aan Europese geharmoniseerde regels, beter op het niveau van de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel van artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie maatregelen nemen. Overeenkomstig het in datzelfde artikel 5 neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.

- (35) Deze richtlijn respecteert de beginselen die worden erkend in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, eerbiedigt de grondrechten en de fundamentele vrijheden en neemt de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie erkende beginselen in acht, waaronder die welke zijn neergelegd in de **Titels** II, III, V en VI daarvan, die onder meer betrekking hebben op het recht op vrijheid en veiligheid, de vrijheid van meningsuiting en van informatie, de vrijheid van vergadering en vereniging, de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, het algemene verbod op discriminatie, met name op grond van ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging of politieke of andere denkbeelden, het recht op eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven, het recht op bescherming van persoonsgegevens, de beginselen legaliteit en evenredigheid van misdrijven en straffen, die ook het vereiste van nauwkeurigheid, duidelijkheid en voorzienbaarheid in het strafrecht omvatten, het vermoeden van onschuld en de vrijheid van verkeer zoals neergelegd in artikel 21, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en Richtlijn 2004/38/EG. Deze richtlijn dient overeenkomstig die rechten en beginselen te worden toegepast, ***waarbij tevens rekening wordt gehouden met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en andere mensenrechtenverplichtingen uit hoofde van het internationaal recht.***

- (36) *Deze richtlijn laat de verplichtingen van de lidstaten uit hoofde van het Unierecht onverlet met betrekking tot de procedurele rechten van verdachten of beklaagden in een strafprocedure.*
- (37) *Deze richtlijn mag er niet toe leiden dat de rechten, verplichtingen en verantwoordelijkheden van de lidstaten uit hoofde van het internationaal recht, met inbegrip van het internationaal humanitair recht, worden aangetast. Deze richtlijn is niet van toepassing op de activiteiten van een krijgsmacht tijdens een gewapend conflict als gedefinieerd in en onderworpen aan het internationaal humanitair recht, noch is deze van toepassing op de activiteiten ondernomen door de strijdkrachten van een staat bij de uitoefening van hun officiële taken, voor zover deze onderworpen zijn aan andere bepalingen van internationaal recht.*
- (38) *Het verrichten van humanitaire activiteiten door onpartijdige humanitaire organisaties die door het internationaal recht, met inbegrip van het internationaal humanitair recht, worden erkend, valt buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn, een en ander gelet op de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.*

- (39) De uitvoering van de strafbaarstelling ingevolge deze richtlijn dient evenredig te zijn aan de aard en de omstandigheden van het misdrijf, rekening houdend met de legitieme doelen die worden nagestreefd en de noodzaak daarvan in een democratische samenleving, waarbij elke vorm van willekeur, *racisme* of discriminatie moet worden uitgesloten.
- (40) *Niets in deze richtlijn mag zo worden uitgelegd dat het een beperking of belemmering ten doel zou hebben van de verspreiding van informatie voor wetenschappelijke, academische of rapportagedoeleinden. Het uitdrukking geven aan radicale, polemische of controversiële standpunten in het publieke debat over gevoelige politieke kwesties valt buiten de reikwijdte van deze richtlijn en, met name, van de omschrijving van het publiekelijk uitlokken van het plegen van terroristische misdrijven.*
- (41) *Deze richtlijn vervangt* Kaderbesluit 2002/475/JBZ^I *voor de lidstaten waarvoor deze richtlijn bindend is en wijzigt Besluit 2005/671/JBZ van de Raad.*

I

- (42) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol (nr. 21) betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, dat gehecht is aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en onverminderd artikel 4 van dat protocol, nemen het Verenigd Koninkrijk en Ierland niet deel aan de vaststelling en toepassing van deze richtlijn, die bijgevolg niet bindend is voor noch van toepassing in deze lidstaten.
- (43) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol (nr. 22) betreffende de positie van Denemarken, dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn, die bijgevolg niet bindend is voor noch van toepassing in deze lidstaat ■ .

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

TITEL I: ONDERWERP EN DEFINITIES

Artikel 1

Onderwerp

Bij deze richtlijn worden minimumvoorschriften vastgesteld betreffende de definitie van misdrijven en sancties op het gebied van terroristische misdrijven, misdrijven in verband met een terroristische groepering en misdrijven in verband met terroristische activiteiten, alsmede **■** maatregelen voor de bescherming van *en bijstand* aan slachtoffers van terrorisme.

Artikel 2

Definities

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

- a) "middelen": activa van enigerlei aard, materieel of immaterieel, roerend of onroerend, ongeacht de wijze waarop zij verkregen zijn, en juridische documenten of instrumenten in welke vorm ook, daaronder begrepen elektronisch of digitaal, waaruit eigendom van of een belang in dergelijke activa blijkt, met inbegrip van, maar niet beperkt tot bankkredieten, reischeques, bankcheques, postwissels, aandelen, effecten, obligaties, wissels en kredietbrieven;

- b) "rechtspersoon": elke entiteit met rechtspersoonlijkheid krachtens het toepasselijke recht, met uitzondering van staten of overheidsinstanties bij de uitoefening van hun openbare macht en van publiekrechtelijke internationale organisaties;
- c) "terroristische groepering": een sinds enige tijd bestaande, gestructureerde groepering van meer dan twee personen die in onderlinge samenwerking terroristische strafbare feiten plegen; ■ Met „gestructureerde groepering” wordt bedoeld op een groepering die niet toevallig tot stand is gekomen met het oog op het onverwijld plegen van een strafbaar feit, waarvan de leden niet per se formeel afgebakende taken hebben en waarbij niet noodzakelijk sprake is van continuïteit in de samenstelling of een ontwikkelde structuur.

TITEL II:
TERRORISTISCHE MISDRIJVEN EN MISDRIJVEN IN VERBAND MET EEN
TERRORISTISCHE GROEPERING

Artikel 3
Terroristische misdrijven

1. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de ***volgende*** **■** opzettelijke handelingen, die overeenkomstig het nationale recht als misdrijven zijn gekwalificeerd en die door de aard of context ervan een land of een internationale organisatie ernstig kunnen schaden, worden aangemerkt als terroristische misdrijven indien zij worden gepleegd met **■** een **■** van de ***in lid 2 bedoelde oogmerken***:
-
- a) ***aanslagen*** op het leven van een persoon die de dood tot gevolg kunnen hebben;
 - b) ernstige schendingen van de lichamelijke integriteit van een persoon;
 - c) ontvoering of gijzeling;

- d) het veroorzaken van grootschalige vernieling van publieke of regeringsgebouwen en installaties, vervoersystemen, infrastructuurvoorzieningen, met inbegrip van informaticasystemen, een vast platform op het continentaal plat, openbare plaatsen of niet voor het publiek toegankelijke terreinen, waardoor mensenlevens in gevaar kunnen worden gebracht of grote economische schade kan worden aangericht;
- e) het kapen van een luchtvaartuig, vaartuig of ander transportmiddel voor personen- of goederenvervoer;
- f) het vervaardigen, bezitten, verwerven, vervoeren, leveren of gebruiken van wapens, explosieven, *chemische*, biologische, *radiologische* of kernwapens, alsmede het verrichten van onderzoek naar en het ontwikkelen van *dergelijke* wapens;
- g) het laten ontsnappen van gevaarlijke stoffen of het veroorzaken van brand, overstroming of ontploffing, waardoor mensenlevens in gevaar worden gebracht;
- h) het verstoren of onderbreken van de toevoer van water, elektriciteit of andere essentiële natuurlijke hulpbronnen, waardoor mensenlevens in gevaar worden gebracht;

- i) *onrechtmatige systeemverstoring als bedoeld in artikel 4 van Richtlijn 2013/40/EU over aanvallen op informatiesystemen, in gevallen waarin artikel 9, lid 3 of lid 4, punt b) of punt c), van die richtlijn van toepassing is, en onrechtmatige gegevensverstoring als bedoeld in artikel 5 van Richtlijn 2013/40/EU over aanvallen op informatiesystemen, in gevallen waarin artikel 9, lid 4, punt c), van die richtlijn van toepassing is;*
- j) *het bedreigen met een van de in de punten a) tot en met i) genoemde handelingen.*

2. Oogmerken als bedoeld in lid 1 zijn:

- a) *een bevolking ernstig vrees aanjagen;*
- b) *de overheid of een internationale organisatie op onrechtmatige wijze dwingen een handeling te verrichten of na te laten;*
- c) *de politieke, constitutionele, economische of sociale basisstructuren van een land of een internationale organisatie ernstig ontwrichten of vernietigen.*

Artikel 4

Misdrijven in verband met een terroristische groepering

Iedere lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de volgende handelingen, indien er sprake is van opzet, strafbaar worden gesteld:

- a) het leiden van een terroristische groepering;
- b) het deelnemen aan de activiteiten van een terroristische groepering, waaronder het verstrekken van gegevens of materiële middelen aan de groepering of het in enigerlei vorm financieren van de activiteiten ervan, in de wetenschap dat daarmee wordt bijgedragen aan de criminele activiteiten van de terroristische groepering.

TITEL III: MISDRIJVEN IN VERBAND MET TERRORISTISCHE ACTIVITEITEN

Artikel 5

Publiekelijk uitlokken van het plegen van een terroristisch misdrijf

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de verspreiding, of het op andere wijze **met alle middelen, online zowel als offline**, beschikbaar maken, van een boodschap aan het publiek, met het oogmerk aan te zetten tot het plegen van een van de in artikel 3, **lid 1**, punten a) tot en met i), genoemde misdrijven, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet en door een dergelijke handeling **het plegen** van terroristische misdrijven **direct of indirect, zoals door het verheerlijken van terroristische daden**, wordt bepleit, **waardoor** het gevaar **ontstaat** dat een of meer van dergelijke misdrijven gepleegd zouden kunnen worden.

Artikel 6

Werving voor terrorisme

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het aansporen van een andere persoon om een van de in artikel 3, lid 1, onder a) tot en met h), of in artikel 4 genoemde strafbare feiten te plegen **of daaraan deel te nemen**, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet.

Artikel 7

Geven van training voor terrorisme

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het geven van instructie voor het vervaardigen of gebruiken van explosieven, vuurwapens of andere wapens of schadelijke of gevaarlijke stoffen, of voor andere specifieke methoden of technieken, met als doel het plegen van of deelnemen aan een van de in artikel 3, **lid 1**, punten a) tot en met **i**), genoemde misdrijven, in de wetenschap dat beoogd wordt de verstrekte vaardigheden daarvoor in te zetten, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet.

Artikel 8

Krijgen van training voor terrorisme

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het krijgen van instructie ■ voor het vervaardigen of gebruiken van explosieven, vuurwapens of andere wapens of schadelijke of gevaarlijke stoffen, of voor andere specifieke methoden of technieken, met als doel het plegen van of deelnemen aan een van de in artikel 3, **lid 1**, punten a) tot en met **i**), genoemde misdrijven, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet.

Artikel 9

■ Reizen met terroristisch *oogmerk*

1. *Elke lidstaat [...] neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat reizen naar een ander land dan die lidstaat, met als doel het plegen van of het bijdragen aan het plegen van een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 3, met het oogmerk deel te nemen aan de activiteiten van een terroristische groepering in de wetenschap dat daarmee zal worden bijgedragen aan de criminele activiteiten van die groepering als bedoeld in artikel 4, of het geven of het krijgen van training voor terrorisme als bedoeld in de artikelen 7 en 8, strafbaar worden gesteld indien er sprake is van opzet.*
2. *De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de volgende handelingen strafbaar worden gesteld indien er sprake is van opzet:*
 - a) *reizen naar die lidstaat met als oogmerk het plegen van of deelnemen aan een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 3, het deelnemen aan de activiteiten van een terroristische groepering in de wetenschap dat daarmee zal worden bijgedragen aan de criminele activiteiten van die groepering als bedoeld in artikel 4, of het geven of krijgen van training voor terrorisme als bedoeld in de artikelen 7 en 8; of*

- b) voorbereidende handelingen van een persoon die die lidstaat binnenkomt met het voornemen een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 3 te plegen of daaraan deel te nemen.*

Artikel 10

Organiseren of anderszins faciliteren van ■ reizen met terroristisch *oogmerk*

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat iedere handeling van organisatie of facilitering die een persoon helpt bij reizen ■ met terroristisch oogmerk als bedoeld in artikel 9, *lid 1 en lid 2, onder a)*, in de wetenschap dat de aldus verstrekte hulp dat doel dient, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet.

Artikel 11

Terrorismefinanciering

- 1.* De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het verstrekken of het verzamelen van middelen, op enigerlei wijze, direct of indirect, met het *voornemen* dat deze worden gebruikt of in de wetenschap dat ze, geheel of gedeeltelijk, bestemd zijn om te worden gebruikt om een van de misdrijven als bedoeld in de artikelen 3 tot en met *10* ■ te plegen *of daaraan deel te nemen*, strafbaar wordt gesteld indien er sprake is van opzet.

2. *Indien terrorismefinanciering als bedoeld in lid 1 betrekking heeft op een van de in de artikelen 3, 4 en 9 genoemde misdrijven, is het niet noodzakelijk dat de middelen, geheel of gedeeltelijk, daadwerkelijk worden gebruikt om een van deze misdrijven te plegen of daaraan deel te nemen, noch is het noodzakelijk dat de dader weet voor welk(e) specifiek(e) misdrijf (misdrijven) de middelen zullen worden gebruikt.*

Artikel 12

Andere misdrijven in verband met terroristische activiteiten

Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de volgende opzettelijke handelingen als misdrijven in verband met terroristische activiteiten worden aangemerkt:

- a) gekwalificeerde diefstal met het oogmerk een van de in artikel 3 genoemde misdrijven te plegen; █
- b) afpersing met het oogmerk een van de in artikel 3 genoemde misdrijven te *plegen*; █
- c) het opmaken *of gebruiken* van valse administratieve documenten met het oogmerk een van de in artikel 3, *lid 1*, █ punten a) tot en met i), artikel 4, punt b), *en artikel 9* genoemde misdrijven te plegen.

█

**TITEL IV: ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE TERRORISTISCHE MISDRIJVEN,
MISDRIJVEN IN VERBAND MET EEN TERRORISTISCHE GROEPERING EN MISDRIJVEN IN
VERBAND MET TERRORISTISCHE ACTIVITEITEN**

Artikel 13

Verband met terroristische misdrijven

Voor de strafbaarstelling van misdrijven als bedoeld in artikel 4 en titel III is het niet noodzakelijk dat een terroristisch misdrijf daadwerkelijk is gepleegd, *noch is het noodzakelijk, voor zover het de in de artikelen 5 tot en met 10 en artikel 12 bedoelde misdrijven betreft, dat een verband wordt gelegd met een ander in deze richtlijn omschreven specifiek misdrijf.*

Artikel 14

Medeplichtigheid, uitlokking en poging

1. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat medeplichtigheid aan een van de in de artikelen 3 tot en met 8 en de artikelen 11 **en 12** bedoelde misdrijven strafbaar wordt gesteld.
2. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat uitlokking van een van de in de artikelen 3 tot en met **12** bedoelde misdrijven strafbaar wordt gesteld.

3. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat poging tot het plegen van een van de in de artikelen 3, 6, 7, 9, **lid 1 en lid 2, onder a)**, 11 **en 12** bedoelde misdrijven, met uitzondering van het in artikel 3, **lid 1**, punt f), bedoelde bezit en het in artikel 3, **lid 1**, punt j), bedoelde misdrijf, strafbaar wordt gesteld.

Artikel 15

Straffen voor natuurlijke personen

1. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 bedoelde misdrijven bestraft kunnen worden met doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties die kunnen leiden tot **overlevering** of uitlevering.
2. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in artikel 3 bedoelde terroristische misdrijven en de in artikel 14 bedoelde misdrijven, voor zover deze in verband staan met terroristische misdrijven, bestraft kunnen worden met vrijheidsstraffen die hoger zijn dan de straffen waarin het nationale recht voor dergelijke misdrijven voorziet indien deze zonder het in artikel 3 bedoelde bijzondere oogmerk zijn gepleegd, tenzij de beoogde straffen krachtens het nationale recht reeds de hoogst mogelijke straffen zijn.

3. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in artikel 4 genoemde misdrijven bestraft kunnen worden met vrijheidsstraffen, waarbij het strafmaximum ten aanzien van het in artikel 4, punt a), ■ genoemde misdrijf niet lager mag zijn dan vijftien jaar, en het strafmaximum ten aanzien van het in artikel 4, punt b), ■ genoemde misdrijf niet lager dan acht jaar. Indien het in artikel 3, **lid 1**, punt *j*), genoemde terroristische misdrijf gepleegd is door een persoon die leiding geeft aan een terroristische groepering als bedoeld in artikel 4, punt a), mag het strafmaximum niet lager zijn dan acht jaar.
4. ***De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat wanneer een strafbaar feit als bedoeld in de artikelen 6 en 7 is gericht tegen een kind, dit volgens het nationale recht in aanmerking kan worden genomen bij het bepalen van de straf.***

Artikel 16

Verzachtende omstandigheden

Elke lidstaat kan de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de straffen bedoeld in artikel 15 verlaagd kunnen worden indien de dader:

- a) terroristische activiteiten afzweert, en

b) de administratieve of justitiële autoriteiten informatie verstrekt die deze niet op andere wijze hadden kunnen verkrijgen, en die hen helpt om:

- (1) de gevolgen van het misdrijf te voorkomen of te beperken;
- (2) de andere daders te identificeren of voor het gerecht te brengen;
- (3) bewijs te vergaren; of
- (4) te voorkomen dat nieuwe misdrijven als bedoeld in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 gepleegd worden.

Artikel 17

Aansprakelijkheid van rechtspersonen

1. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat rechtspersonen aansprakelijk gesteld kunnen worden voor elk van de in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 genoemde misdrijven indien deze misdrijven tot hun voordeel zijn gepleegd door personen die hetzij individueel, hetzij als lid van een orgaan van de rechtspersoon optreden en die in de rechtspersoon een leidende functie bekleden op grond van:
 - a)* de bevoegdheid om de rechtspersoon te vertegenwoordigen;
 - b)* de bevoegdheid om namens de rechtspersoon beslissingen te nemen;
 - c)* de bevoegdheid om binnen de rechtspersoon controle uit te oefenen.

2. De lidstaten nemen tevens de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat rechtspersonen aansprakelijk gesteld kunnen worden indien als gevolg van een gebrek aan toezicht of controle door een in lid 1 bedoelde persoon een van de in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 genoemde misdrijven gepleegd kon worden, ten voordele van die rechtspersoon door een persoon die onder diens gezag staat.
3. De aansprakelijkheid van rechtspersonen krachtens de leden 1 en 2 sluit strafvervolgning tegen natuurlijke personen die een in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 bedoeld misdrijf plegen, daartoe aanzetten of eraan medeplichtig zijn, niet uit.

Artikel 18

Straffen voor rechtspersonen

Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een rechtspersoon die uit hoofde van artikel 17 aansprakelijk wordt gesteld, bestraft kan worden met doeltreffende, evenredige en afschrikkende straffen, waaronder strafrechtelijke of niet-strafrechtelijke boetes en eventueel andere straffen, zoals:

- a) verlies van aanspraak op overheidsuitkeringen of overheidssteun;
- b) tijdelijk of permanent verbod op het uitoefenen van commerciële activiteiten;

- c) plaatsing onder rechterlijk toezicht;
- d) rechterlijk bevel tot liquidatie;
- e) tijdelijke of permanente sluiting van vestigingen die gebruikt zijn voor het plegen van het misdrijf.

Artikel 19

Rechtsmacht en vervolging

1. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om zijn rechtsmacht te vestigen ten aanzien van de in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 bedoelde misdrijven, indien:
 - a) het misdrijf geheel of gedeeltelijk op het grondgebied van die lidstaat is gepleegd;
 - b) het misdrijf is gepleegd aan boord van een vaartuig dat onder de vlag van die lidstaat vaart of aan boord van een luchtvaartuig dat in die lidstaat is geregistreerd;
 - c) de dader onderdaan of ingezetene van die lidstaat is;

■

- d) het misdrijf is gepleegd ten voordele van een op het grondgebied van die lidstaat gevestigde rechtspersoon;
- e) het misdrijf is gepleegd tegen de instellingen of bevolking van die lidstaat, of tegen een instelling, orgaan of instantie van de Europese Unie die/dat in die lidstaat is gevestigd.

Elke lidstaat kan zijn rechtsmacht uitbreiden indien het misdrijf op het grondgebied van een lidstaat gepleegd is.

2. ***Elke lidstaat kan zijn rechtsmacht uitbreiden ten aanzien van de in artikel 7 bedoelde training voor terrorisme indien de dader training aan onderdanen of ingezetenen van die lidstaat geeft, in gevallen waarin lid 1 niet van toepassing is. De desbetreffende lidstaat stelt de Commissie daarvan in kennis.***
3. Indien meer dan één lidstaat rechtsmacht heeft ten aanzien van een misdrijf en elk van hen ten aanzien van dezelfde feiten op geldige wijze vervolging kan instellen, bepalen de betrokken lidstaten in onderling overleg welk van hen de daders zal vervolgen, teneinde de vervolging zo mogelijk in één lidstaat te concentreren. Daartoe kunnen de lidstaten een beroep doen op Eurojust, zodat de samenwerking tussen hun justitiële autoriteiten en de onderlinge afstemming van hun optreden worden vergemakkelijkt. ■

Rekening wordt gehouden met de volgende factoren om te bepalen welke lidstaat rechtsmacht heeft:

- a) de lidstaat op het grondgebied waarvan het misdrijf is gepleegd,
 - b) de lidstaat waarvan de dader een onderdaan of ingezetene is,
 - c) de lidstaat van herkomst van de slachtoffers,
 - d) de lidstaat op het grondgebied waarvan de dader is aangetroffen.
4. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om zijn rechtsmacht tevens te vestigen ten aanzien van de in de artikelen 3 tot en met **12** en artikel 14 bedoelde misdrijven in de gevallen waarin hij weigert een persoon die van een dergelijk misdrijf wordt verdacht of daarvoor is veroordeeld, aan een andere lidstaat of een derde staat over te dragen of uit te leveren.
5. Elke lidstaat zorgt ervoor dat hij rechtsmacht heeft voor de gevallen waarin een in de artikelen 4 en 14 bedoeld misdrijf geheel of gedeeltelijk op zijn grondgebied is gepleegd, ongeacht de plaats waar de terroristische groepering gebaseerd is of haar criminele activiteiten uitoefent.
6. Dit artikel sluit de uitoefening van een door een lidstaat krachtens de nationale wetgeving gevestigde rechtsmacht in strafzaken niet uit.

Artikel 20

Onderzoeksmiddelen en confiscatie

1. *De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat personen, eenheden of diensten die belast zijn met het onderzoek of de vervolging betreffende de in de artikelen 3 tot en met 12 genoemde misdrijven, beschikken over doeltreffende onderzoeksmiddelen zoals die welke tegen georganiseerde of andere ernstige criminaliteit ingezet.*
2. *De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat hun bevoegde autoriteiten in overeenstemming met Richtlijn 2014/42/EU¹¹, in voorkomend geval de opbrengsten van, en de hulpmiddelen die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt bij, het plegen van of deelnemen aan een van de in deze richtlijn genoemde strafbare feiten, bevriezen en in beslag te nemen.*

Artikel 21

Maatregelen tegen online-inhoud die publiekelijk uitlokken tot doel heeft

1. *De lidstaten nemen de nodige maatregelen om te zorgen voor de onmiddellijke verwijdering van op hun grondgebied gehoste illegale inhoud die publiekelijk het plegen van een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 5 uitlokt. Ook proberen zij dergelijke inhoud die buiten hun grondgebied wordt gehost te laten verwijderen.*

¹¹ *Richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie (PB L 127 van 29.4.2014, blz. 39).*

2. *De lidstaten kunnen, wanneer de verwijdering van de inhoud aan de bron niet mogelijk is, maatregelen nemen om de toegang tot inhoud als bedoeld in lid 1 te blokkeren voor internetgebruikers op hun grondgebied.*
3. *Deze maatregelen moeten via transparante procedures worden vastgesteld en voldoende waarborgen bieden, met name om zeker te stellen dat de beperking niet verder gaat dan nodig en proportioneel is en dat gebruikers worden geïnformeerd over de reden van de beperking. Waarborgen met betrekking tot verwijdering of blokkering moeten ook de mogelijkheid van rechterlijk beroep omvatten.*

Artikel 22

Wijzigingen in Besluit 2005/671/JBZ van de Raad

1. *Artikel 1, onder a), komt als volgt te luiden:*

"a) "Terroristische misdrijven": de misdrijven bedoeld in Richtlijn .../.../EU inzake terrorismebestrijding;"

2. *Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *lid 6 komt als volgt te luiden:*

"6. Elke lidstaat neemt de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat relevante informatie over terroristische misdrijven die door zijn bevoegde autoriteiten tijdens strafprocedures zijn verzameld, zo spoedig mogelijk toegankelijk wordt gemaakt voor de bevoegde autoriteiten van een andere lidstaat, waar de informatie kan worden gebruikt voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van terroristische misdrijven als bedoeld in Richtlijn .../.../EU inzake terrorismebestrijding in die lidstaat, hetzij op verzoek hetzij spontaan, en overeenkomstig de nationale wetgeving en de desbetreffende internationale rechtsinstrumenten."

b) het volgende lid 7 wordt toegevoegd:

"7. Lid 6 is niet van toepassing wanneer de uitwisseling van informatie lopende onderzoeken of de veiligheid van personen zou schaden, en evenmin wanneer ze strijdig zou zijn met de wezenlijke belangen in verband met de veiligheid van de lidstaat in kwestie."

c) het volgende lid 8 wordt toegevoegd:

"8. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat hun bevoegde autoriteiten na ontvangst van de in lid 6 bedoelde informatie tijdig maatregelen nemen overeenkomstig de nationale wetgeving, naar gelang van het geval."

Artikel 23

Fundamentele rechten en vrijheden

1. *Deze richtlijn heeft niet tot gevolg dat de verplichtingen tot eerbiediging van de grondrechten en de fundamentele rechtsbeginselen, zoals neergelegd in artikel 6 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, worden gewijzigd.*
2. *De lidstaten kunnen, conform de grondbeginselen inzake pers- en mediavrijheid, voorwaarden vaststellen in verband met de rechten en verantwoordelijkheden van, en de procedurele waarborgen voor, de pers en andere media voor zover die betrekking hebben op het vaststellen of beperken van aansprakelijkheid.*

TITEL V: BEPALINGEN INZAKE DE BESCHERMING EN ONDERSTEUNING VAN SLACHTOFFERS VAN TERRORISME EN HUN RECHTEN

Artikel 24

Bijstand en steun aan slachtoffers van terrorisme

1. De lidstaten zorgen ervoor dat, in ieder geval ten aanzien van misdrijven die op het grondgebied van de lidstaat zijn gepleegd, een aangifte of klacht van het slachtoffer van terrorisme of een ander slachtoffer ten aanzien van de onder deze richtlijn vallende misdrijven geen noodzakelijke voorwaarde is voor het instellen van een onderzoek naar of een vervolging van die misdrijven.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat *diensten voor slachtofferhulp die voorzien in de specifieke behoeften van terrorismeslachtoffers, beschikbaar zijn overeenkomstig Richtlijn 2012/29/EU en dat deze diensten onmiddellijk na een terroristische aanslag en daarna zolang dat noodzakelijk is ter beschikking staan van deze slachtoffers. Deze diensten worden verleend naast of als geïntegreerd deel van de algemene diensten voor slachtofferhulp, die een beroep kunnen doen op bestaande instanties die gespecialiseerde ondersteuning verstrekken.*

3. *De diensten voor slachtofferhulp zijn in staat terrorismeslachtoffers* bijstand en ondersteuning te verlenen naar gelang van hun specifieke behoeften ■ . De diensten zijn vertrouwelijk, kosteloos en eenvoudig toegankelijk voor alle terrorismeslachtoffers. Het betreft met name:
- a) emotionele en psychologische ondersteuning, zoals traumazorg en counseling;
 - b) de verstrekking van advies en informatie over alle relevante juridische, praktische of financiële aangelegenheden, *met inbegrip van het vergemakkelijken van de uitoefening van het recht op informatie van terrorismeslachtoffers, als bedoeld in artikel 26;*
 - c) *hulp bij eisen tot schadeloosstelling van terrorismeslachtoffers die kunnen worden ingediend krachtens het nationale recht van de betrokken lidstaat.*
4. *De lidstaten zorgen ervoor dat er mechanismen of protocollen voorhanden zijn die het mogelijk maken hulpdiensten voor terrorismeslachtoffers in te schakelen binnen hun nationale structuren voor noodhulpverlening. Dergelijke protocollen of mechanismen beogen de coördinatie van de betrokken instanties, agentschappen en lichamen zodat ze in staat zijn volledig in te spelen op de behoeften van de slachtoffers en hun familieleden onmiddellijk na een terroristische aanslag en daarna zolang dat noodzakelijk is, met inbegrip van adequate middelen ter vergemakkelijking van de identificatie van en de communicatie met de slachtoffers en hun families.*

5. *De lidstaten zorgen ervoor dat, onmiddellijk na een terroristische aanslag en daarna zolang dat noodzakelijk is, adequate medische behandeling wordt verstrekt aan terrorismeslachtoffers. De lidstaten behouden het recht om de verlening van medische zorg aan terrorismeslachtoffers te organiseren in overeenstemming met hun nationale gezondheidszorgstelsel.*
6. *De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer terrorismeslachtoffers partij zijn in een strafproces, zij toegang hebben tot rechtsbijstand conform artikel 13 van Richtlijn 2012/29/EU. De lidstaten zorgen ervoor dat de ernst en de omstandigheden van het misdrijf worden meegewogen in de voorwaarden en de procedurevoorschriften op grond waarvan terrorismeslachtoffers toegang hebben tot rechtsbijstand in overeenstemming met de nationale wetgeving.*
7. Deze richtlijn is van toepassing naast en onverminderd de in Richtlijn 2012/29/EU vastgestelde maatregelen.

Artikel 25

Bescherming van terrorismeslachtoffers

De lidstaten zorgen voor maatregelen ter bescherming van terrorismeslachtoffers en hun familieleden, zulks overeenkomstig Richtlijn 2012/29/EU. Om te bepalen of en in hoeverre tijdens de strafprocedure beschermingsmaatregelen voor terrorismeslachtoffers moeten worden getroffen, wordt vooral gekeken naar het risico van intimidatie en vergelding en de noodzaak van bescherming van hun fysieke integriteit, ook bij ondervraging en verhoor als getuige.

Artikel 26

Rechten van slachtoffers die ingezetene zijn van een andere lidstaat

1. De lidstaten zorgen ervoor ■ dat terrorismeslachtoffers die ingezetene zijn van een andere lidstaat dan de lidstaat waar het terroristische misdrijf is gepleegd, ***toegang hebben tot informatie over hun rechten, de beschikbare diensten voor slachtofferhulp en de ■ schadevergoedingsregelingen in de lidstaat waar het terroristische misdrijf is gepleegd. In dit verband nemen de betrokken lidstaten passende maatregelen om de samenwerking tussen hun bevoegde autoriteiten of instanties die gespecialiseerde ondersteuning verstrekken te vergemakkelijken, opdat de slachtoffers daadwerkelijk toegang tot deze informatie hebben.***
2. De lidstaten zorgen ervoor dat alle slachtoffers van terrorisme toegang hebben tot de in artikel 24, ***lid 3, onder a) en b)*** bedoelde diensten voor bijstand en slachtofferhulp op het grondgebied van de lidstaat waar zij verblijven, ook als het terroristische misdrijf in een andere lidstaat is gepleegd.

TITEL VI: SLOTBEPALINGEN

Artikel 27

Vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ inzake terrorismebestrijding

Kaderbesluit 2002/475/JBZ wordt vervangen ten aanzien van de lidstaten die door deze richtlijn gebonden zijn, onverminderd de verplichtingen van die lidstaten met betrekking tot de termijnen voor omzetting van dat kaderbesluit in nationaal recht.

Voor de lidstaten die gebonden zijn door deze richtlijn, gelden verwijzingen naar Kaderbesluit 2002/475/JBZ als verwijzingen naar deze richtlijn.

Artikel 28

Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk [**18** maanden na de vaststelling] aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee.

Wanneer de lidstaten die bepalingen vaststellen, wordt in de bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor de verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 29

Verslagen

1. De Commissie dient uiterlijk [**18** maanden na de uiterste datum voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijn] een verslag in bij het Europees Parlement en de Raad waarin wordt beoordeeld in welke mate de lidstaten de nodige maatregelen hebben genomen om aan deze richtlijn te voldoen.

2. De Commissie dient uiterlijk [36 maanden na de uiterste datum voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijn] een verslag in bij het Europees Parlement en de Raad waarin **■** de toegevoegde waarde van deze richtlijn inzake terrorismebestrijding worden beoordeeld. ***Dat verslag zal tevens ingaan op het effect van de richtlijn op de fundamentele rechten en vrijheden, met inbegrip van non-discriminatie, op de rechtsstaat en op het niveau van aan terrorismeslachtoffers geboden bescherming en bijstand.*** De Commissie houdt rekening met de door de lidstaten uit hoofde van Besluit 2005/671/JBZ verstrekte informatie ***en met eventuele andere relevante informatie met betrekking tot de uitoefening van bevoegdheden uit hoofde van de wetgeving inzake de bestrijding van terrorisme in verband met de omzetting en tenuitvoerlegging van deze richtlijn. Op basis van deze evaluatie besluit de Commissie zo nodig over passende vervolgmaatregelen.***

Artikel 30

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Artikel 31

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

Gezamenlijke verklaring van de Raad van de Europese Unie, het Europees Parlement en de Europese Commissie bij de vaststelling van de richtlijn terrorismebestrijding

Bij de recente terroristische aanslagen in Europa is gebleken dat meer moet worden gedaan om de veiligheid te beschermen en tegelijk onze gemeenschappelijke waarden te eerbiedigen, onder meer de rechtsstaat en het respect voor de mensenrechten. Om een integraal antwoord op de steeds veranderende terroristische dreiging te kunnen bieden, moet een aangescherpt strafrechtelijk kader ter bestrijding van het terrorisme worden aangevuld met efficiënte maatregelen ter preventie van radicalisering die leidt tot terrorisme en met efficiënte uitwisseling van informatie over terroristische misdrijven.

Het is in die geest dat de EU-instellingen en de lidstaten gezamenlijk hebben toegezegd om - binnen hun respectieve bevoegdheidsgebieden - door te gaan met het ontwikkelen van en investeren in doeltreffende preventieve maatregelen, als onderdeel van een sectoroverschrijdende totaalaanpak die alle beleidsinitiatieven hieromtrent, met name op het gebied van onderwijs, sociale insluiting en integratie, behelst en waar alle belanghebbenden, inclusief maatschappelijke organisaties, lokale gemeenschappen of partners uit het bedrijfsleven bij betrokken zijn.

De Commissie zal de inspanningen van de lidstaten steunen, met name door financiële steun te verlenen voor projecten gericht op de ontwikkeling van instrumenten om radicalisering tegen te gaan en via EU-brede initiatieven en netwerken, zoals het netwerk voor voorlichting over radicalisering.

De Raad van de EU, het Europees Parlement en de Europese Commissie wijzen op de noodzaak van een doeltreffende en tijdige uitwisseling van alle relevante informatie met het oog op het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van terroristische misdrijven tussen de bevoegde autoriteiten in de Unie. In dit verband is volledige benutting van alle bestaande instrumenten, kanalen en instanties voor de uitwisseling van informatie, alsmede snelle implementatie van alle aangenomen EU-wetgeving hierover, nodig.

De drie instellingen herhalen dat het noodzakelijk is de werking van het algemene EU-kader voor informatie-uitwisseling te evalueren, en tastbare maatregelen te nemen om eventuele tekortkomingen aan te pakken, waaronder in het kader van de routekaart voor het verbeteren van informatie-uitwisseling en informatiebeheer op het gebied van justitie en binnenlandse zaken, onder meer door middel van interoperabiliteitsoplossingen¹².

¹² doc. 9368/1/16